

DOI 10.34132/pard2026.31.16

Отримано: 05 травня 2025

Змінено: 12 вересня 2025

Прийнято: 19 грудня 2025

Опубліковано:

31 березня 2026

Received: 05 may 2025

Revised: 12 september 2025

Accepted: 19 december 2025

Published:

31 March 2026

Yaroslav Zhovnirchuk

THE FINANCIAL AND BUDGETARY CAPACITY OF LOCAL AUTHORITIES AS AN OBJECT OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHALLENGES AND THREATS

This article examines the financial and budgetary capacity of local authorities as a key prerequisite for effective public administration in the context of contemporary global challenges and threats. It is argued that financial and budgetary capacity plays a decisive role in the system of local self-government, as it serves as the resource base for the exercise of own and delegated powers, the provision of high-quality public services, the maintenance of budgetary sustainability, and the achievement of sustainable local development goals. An analysis of academic approaches to interpreting the capacity of a territorial community has been carried out, the regulatory and legal foundations for its formation have been summarised, and the role of the financial and budgetary component within the structure of the community's overall capacity has been defined. The concept of a territorial community's financial and budgetary capacity has been clarified as an integral, multi-component and dynamic characteristic of its ability to generate, accumulate, allocate and effectively utilise financial resources on the basis of a sufficient and stable revenue base, budgetary autonomy, financial stability, strategic planning and adaptive management. The main components of financial and budgetary capacity have been identified, in particular revenue, expenditure, investment and management capacity, as well as budgetary

autonomy and financial stability. It has been demonstrated that the formation of financial and budgetary capacity is significantly influenced by military risks, economic instability, inflation, migration processes, and energy, demographic, environmental and digital challenges, which lead to the transformation of the revenue base of local budgets, an increase in the expenditure burden and heightened financial risks. It is argued that strengthening the financial and budgetary capacity of local authorities requires a comprehensive combination of financial and economic, organisational and managerial, human resources, innovation and digital, and partnership tools. Priority areas include expanding and diversifying the revenue base, improving budget planning, enhancing the efficiency of budget expenditure, strengthening financial stability, stimulating investment activity, developing the human resource capacity of local self-government bodies, digitising financial management, and expanding cooperation between the authorities, business and the public. The practical significance of the results obtained lies in the possibility of using them to improve local budgetary policy, enhance the effectiveness of public administration and strengthen the socio-economic security of local communities.

Keywords: *public administration, decentralisation, European integration, regional policy, local authorities, local authority capacity, sustainable development, financial and budgetary capacity, local authority revenue, local authority expenditure, tax revenue, local self-government, local government bodies, threats, risks.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Фінансово-бюджетна спроможність посідає визначальне місце в системі публічного управління, оскільки є базовою умовою реалізації повноважень органів місцевого самоврядування, надання якісних публічних послуг і забезпечення сталого розвитку територіальної громади. Вона виступає фінансово-ресурсною основою управлінської діяльності, інструментом реалізації стратегічних пріоритетів та чинником стабільності місцевої соціально-економічної системи. Саме від рівня фінансово-бюджетної спроможності значною

мірою залежить здатність громади ефективно виконувати власні й делеговані повноваження, підтримувати належний рівень життєзабезпечення населення, фінансувати соціальну, освітню, медичну та інфраструктурну сфери, а також формувати передумови для довгострокового місцевого розвитку.

У сучасних умовах кризових явищ і глобальних загроз фінансово-бюджетна спроможність набуває особливого значення як показник дієздатності, адаптивності та ефективності публічного управління на місцевому рівні. Воєнні ризики, економічна нестабільність, інфляційні процеси, демографічні зміни, міграція населення, енергетичні та екологічні виклики істотно впливають на дохідну базу місцевих бюджетів, структуру видатків і можливості реалізації програм розвитку. За таких умов громади змушені не лише реагувати на поточні дестабілізаційні чинники, а й шукати нові підходи до зміцнення власної фінансової стійкості, бюджетної самостійності та управлінської результативності. Це зумовлює необхідність наукового осмислення сутності фінансово-бюджетної спроможності територіальної громади, визначення її структурних складових, ролі в системі публічного управління та обґрунтування практичних шляхів її посилення в умовах сучасних глобальних викликів і загроз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним підґрунтям дослідження фінансово-бюджетної спроможності територіальної громади як об'єкта публічного управління в умовах глобальних викликів і загроз стали наукові праці, присвячені актуальним проблемам державного управління, місцевого самоврядування, децентралізації влади, розвитку спроможних територіальних громад та управління місцевими фінансами. Вагомий внесок у розроблення теоретичних і прикладних засад дослідження інституту спроможності територіальної громади зробили: В. Андріяш, А. Антонов, Л. Антонова, Н. Балдич, М. Барановський, О. Бобровська, Д. Бондаренко, О. Бориславська, Н. Гончарук, В. Готра, В. Довженко, Н. Драгомерецкая, Я. Жовнірчик, А. Заєць, Л. Івашова, О. Ільницький, В. Куйбіда, Р. Майданик, П. Маліборський, Л. Мельник, Г. Ніколенко, О. Омельчук, П. Остапенко, М. Пітюлич, Г. Побережник, І. Пріхно, Л.

Проданова, Р. Сидорак, Л. Симоненко, Н. Сторчай, Д. Тітов, А. Черденниченко, О. Чубарь, О. Штирьов та інші.

У працях зазначених авторів розкрито сутність спроможності територіальної громади, обґрунтовано критерії її оцінювання, висвітлено механізми формування спроможних громад, а також охарактеризовано інституційні, фінансові, кадрові, правові, комунікативні та інфраструктурні складові місцевого розвитку. Водночас у контексті сучасних трансформацій особливої актуальності набуває дослідження саме фінансово-бюджетної спроможності громади як базової передумови ефективного публічного управління, оскільки саме вона визначає здатність органів місцевого самоврядування забезпечувати виконання власних і делегованих повноважень, підтримувати бюджетну стійкість, реагувати на кризові явища та реалізовувати стратегічні пріоритети розвитку території.

Попри наявність значного наукового доробку, недостатньо розкритими залишаються питання щодо місця фінансово-бюджетної спроможності в системі публічного управління, її структурних складових, а також особливостей формування й зміцнення в умовах глобальних викликів і загроз. Саме це зумовлює необхідність подальшого наукового осмислення зазначеної проблематики та визначає актуальність обраної теми статті.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування фінансово-бюджетної спроможності територіальної громади як інтегральної характеристики її розвитку в системі публічного управління та визначення шляхів її посилення в умовах глобальних викликів і загроз.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління фінансовими ресурсами громади являє собою комплексний процес, що включає планування, розподіл, використання та контроль бюджетних коштів. Саме через ці етапи реалізується фінансова політика на місцевому рівні, що безпосередньо впливає на розвиток території [4].

Передусім, важливо зазначити, що сучасна система управління фінансами громад формується під впливом процесів децентралізації, які розширюють фінансову автономію місцевих органів влади. У

зв'язку з цим громади отримують більше можливостей самостійно визначати напрями використання бюджетних коштів [5; 18].

Водночас бюджетна самостійність супроводжується зростанням відповідальності за ефективність використання ресурсів. Адже дохідна база громади формується переважно за рахунок податкових надходжень і міжбюджетних трансфертів, що зумовлює необхідність раціонального планування [11].

Крім того, важливою особливістю є цільова спрямованість витрат, оскільки кошти повинні використовуватися відповідно до затверджених програм розвитку. У свою чергу, забезпечення прозорості та підзвітності бюджетного процесу сприяє підвищенню довіри населення до органів влади [6]. Таким чином, управління фінансовими ресурсами громади має комплексний характер і потребує узгодженості всіх його складових.

З огляду на зазначені особливості управління фінансами, ключова роль у цьому процесі належить органам місцевого самоврядування. Саме вони забезпечують формування та реалізацію бюджетної політики на рівні громади.

Насамперед органи місцевого самоврядування здійснюють формування та затвердження місцевого бюджету, визначаючи основні напрями використання фінансових ресурсів. Одночасно вони відповідають за забезпечення збалансованості доходів і видатків, що є необхідною умовою бюджетної стійкості [14].

Поряд із цим важливим напрямом їх діяльності є управління доходною базою громади. Це передбачає створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, що, у свою чергу, сприяє зростанню податкових надходжень.

Не менш важливим є раціональне використання бюджетних коштів, яке передбачає визначення пріоритетних напрямів фінансування, таких як освіта, охорона здоров'я та інфраструктура. Додатково органи місцевого самоврядування здійснюють залучення інвестицій і грантів, що дозволяє розширити фінансові можливості громади.

У підсумку саме ефективність діяльності органів місцевого самоврядування визначає рівень бюджетної стійкості та фінансової

незалежності громади. Оскільки всі фінансові процеси реалізуються через систему управління, саме якість прийнятих рішень визначає кінцевий результат. Передусім слід зазначити, що ефективні управлінські рішення сприяють зростанню доходів бюджету та підвищенню ефективності використання ресурсів. Наприклад, підтримка місцевого бізнесу безпосередньо впливає на збільшення податкових надходжень [16].

Водночас необґрунтовані або неефективні рішення можуть призводити до фінансових втрат і дефіциту бюджету. Це підкреслює необхідність ретельного аналізу та обґрунтування кожного управлінського кроку.

Крім того, важливу роль відіграє стратегічне планування, яке дозволяє забезпечити довгострокову фінансову стабільність громади. У поєднанні з цим прозорість управління сприяє підвищенню довіри з боку населення та інвесторів.

Отже, існує тісний взаємозв'язок між якістю управлінських рішень та фінансовою спроможністю громади, який має системний характер.

У цьому контексті доцільно перейти до більш глибокого розгляду сутності поняття спроможності громади, оскільки саме воно виступає узагальнюючою характеристикою результативності фінансового управління та ефективності прийнятих управлінських рішень.

Поняття спроможності громади у вітчизняній науці формується на перетині державного управління, соціології та економіки, що зумовлено багатовимірним характером цього явища. Звернення до напрацювань дослідників [1-20] дозволяє глибше осмислити, як саме спроможність громади стає не лише адміністративною категорією, а й ключовим чинником сталого місцевого розвитку, що поєднує економічну ефективність, соціальну справедливість і демократичну участь громадян. Саме тому вивчення цього поняття на перетині кількох наукових напрямів сприяє формуванню цілісного підходу до оцінювання та підвищення спроможності територіальних громад в умовах сучасних реформ і євроінтеграційних процесів.

Як слушно наголошують українські дослідники [1; 2; 3; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 17], поняття спроможності територіальної грома-

ди виходить далеко за межі суто адміністративної категорії. Йдеться не лише про формальні показники, такі як чисельність населення, обсяг бюджетних ресурсів чи наявність інституційної інфраструктури, а насамперед про інтегральну якісну характеристику життєздатності громади, її здатність функціонувати як самостійний соціально-економічний та управлінський організм.

Відповідно до положень Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (2015 р.), спроможна територіальна громада – це така громада, яка в результаті об'єднання здатна самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечувати належний рівень надання публічних послуг, необхідних для задоволення потреб населення, що проживає на її території (зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці)

Критерії спроможності громад визначені у Методиці формування спроможних територіальних громад, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України № 214 від 8 квітня 2015 року (зі змінами). У ній наголошується, що при оцінюванні спроможності територіальних громад враховуються такі основні показники:

- чисельність населення громади, достатня для забезпечення ефективного виконання делегованих повноважень;
- територіальна цілісність і транспортна доступність, що гарантує можливість мешканців отримувати базові послуги у розумні часові межі;
- наявність об'єктів соціальної інфраструктури (освіта, охорона здоров'я, культура, адміністративні центри), які забезпечують базовий рівень життєдіяльності населення;
- фінансова спроможність, тобто достатність власних доходів місцевого бюджету для покриття поточних і капітальних витрат громади;
- економічний потенціал території, включно з можливостями розвитку підприємництва, інвестиційної привабливості та зайнятості населення.

У подальшому ці положення були конкретизовані в Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, де спроможність громади розглядається як базовий індикатор ефективності державної регіональної політики. Стратегія визначає, що стійка спроможність територіальних громад є ключовою умовою досягнення збалансованого розвитку регіонів і зміцнення соціальної згуртованості держави.

Таким чином, законодавче розуміння спроможності поєднує кількісні показники (демографічні, фінансові, просторові) та якісні критерії, що відображають рівень управлінської ефективності, доступність публічних послуг, участь громадян і здатність громади забезпечувати сталість розвитку. Саме на перетині цих вимірів правового, економічного й інституційного-формується практичний зміст категорії «спроможна територіальна громада».

Класифікація типів спроможності громади, що запропонована Омельчук О. [12] ґрунтується на комплексному підході, який поєднує економічні, інституційні та правові складові. Вона дозволяє цілісно оцінити рівень життєздатності громади, її здатність до самостійного розвитку, ефективного управління ресурсами та забезпечення якості публічних послуг (Табл. 1)

Таблиця 1

Типологія та оцінювання спроможності територіальної громади

Економічна	Фінансова	Бюджетна	Рівень індексу податкоспроможності
			Доходи/ видатки загального фонду на 1-го мешканця
			Стан дотаційності бюджету
			Питома вага капітальних видатків у загальному обсязі видатків
	Ресурсна	Інвестиційна	
		Стан доходів жителів громади	
		Стан обсягу комунального майна та інфраструктурних об'єктів	
		Стан обсягу майна жителів громади, підприємств, установ	

продовження таблиці 1

Інституційна	Функціональна (секторальна)	У секторі власних повноважень
		У секторі делегованих повноважень
	Кадрова	
	Стан здійснення стратегічного планування розвитку	
	Стан громадянської активності	
	Стан громадянської освіченості	
	Стан впровадження розумних технологій та інноваційних підходів	
	Демографічна	
	Стан законності рішень ОМС	
	Стан законності процедур місцевої політики	
Правова	Підзвітність ОМС	
	Стан правового режиму надання адміністративних послуг	
	Стан надання правової допомоги	

Джерело: складено автором на основі [12]

Передусім, економічна спроможність охоплює фінансові, бюджетні та ресурсні аспекти, що визначають основу матеріальної стабільності громади. Вона відображає стан податкової бази, рівень дотаційності, структуру бюджету, а також наявність і ефективність використання комунального майна [17]. Сукупність цих показників свідчить про економічну стійкість громади, її інвестиційний потенціал і здатність забезпечувати розвиток на власній фінансовій основі.

Цілком погоджуємося з позицією Омельчук О., що критично важливою є інституційна спроможність, яка відображає ефективність організаційної структури управління, кадровий потенціал і якість виконання як власних, так і делегованих повноважень. Вона також включає рівень стратегічного планування, громадянської активності та впровадження інноваційних рішень. Завдяки цим характеристикам громада здатна не лише підтримувати стабільність, а й адаптуватися до змін і генерувати нові управлінські практики [12].

З точки зору демократичного врядування, правова спроможність громади є запорукою легітимності та відкритості діяльності органів місцевого самоврядування, що гарантує дотримання законності, підзвітність влади та прозорість адміністративних процедур. Саме цей компонент формує довіру громадян до місцевої влади та гарантує стабільність демократичних процесів на місцях.

Отже, представлена класифікація відображає цілісний підхід до оцінювання розвитку територіальних громад, поєднуючи кількісні та якісні критерії. Вона створює підґрунтя для системного моніторингу спроможності, визначення напрямів державної та регіональної підтримки, а також сприяє послідовному зміцненню сервісної моделі публічного управління й сталому розвитку територій.

Спираючись на позицію Омельчук О., вважаємо, що спроможна громада передусім самостійна, життєздатна соціально-економічна спільнота, здатна формувати та реалізовувати власну політику розвитку, ефективно управляти ресурсами і забезпечувати якісне життя своїх мешканців. Її сутність полягає у поєднанні самостійності, відповідальності та партнерства – трьох базових елементів сучасного місцевого самоврядування. Така громада має розвинену управлінську спроможність, що виявляється у здатності до стратегічного планування, прийняття виважених управлінських рішень і налагодження ефективної взаємодії між владою, бізнесом та громадянським суспільством. Вона також характеризується економічною самодостатністю, що базується на стабільній податковій базі, інвестиційній привабливості, раціональному використанні природних і комунальних ресурсів [12].

Водночас спроможна громада відзначається соціальною згуртованістю та високим рівнем довіри між владою і мешканцями. Вона здатна мобілізувати людський потенціал, підтримувати активність громадян і формувати спільну відповідальність за результати розвитку території. Не менш важливим є інноваційно-цифровий вимір, що передбачає використання відкритих даних для підвищення прозорості управління..

У цьому сенсі спроможна громада – це локальний центр сталого розвитку, який забезпечує баланс між економічними інтересами,

соціальними потребами та екологічними вимогами. Вона не лише виконує делеговані державою функції, а й стає активним суб'єктом публічної політики, здатним впливати на регіональні та національні процеси.

Формування спроможних громад базуються на принципах субсидіарності, участі, відкритості та підзвітності, закріплених у Європейській хартії місцевого самоврядування. Відповідність цим стандартам є не лише гарантією демократичного врядування, а й важливою умовою реалізації євроінтеграційної стратегії держави [13]. Таким чином, спроможна громада постає як ключовий елемент нової моделі сервісної держави, орієнтованої на людину, її потреби та участь у розвитку суспільства.

Важливо підкреслити, що спроможність громади охоплює не лише управлінський чи фінансовий аспект, а й ціннісний вимір – рівень довіри між владою та громадянами, готовність населення до участі в публічному житті, прагнення до спільної відповідальності за майбутнє території. У цьому сенсі вона виступає індикатором зрілості місцевого самоврядування та глибини демократичних перетворень.

Таким чином, спроможність громади – це не стільки статичний стан, скільки динамічний процес, у межах якого місцева влада, громадські інститути та мешканці постійно взаємодіють, формуючи нову якість публічного управління на локальному рівні. Її зміст у сучасному розумінні відображає не лише функціональну спроможність органів місцевого самоврядування, а й здатність громади бути суб'єктом власного розвитку, носієм ініціативи, інновацій і соціальної відповідальності.

Цілком погоджуємось з науковцями [1; 2; 3; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 17], що спроможність територіальної громади не виникає одно-моментно -це результат накопичення досвіду, довіри, участі громадян і послідовної політики держави. Саме поєднання цих складових визначає рівень здатності громади реагувати на виклики, адаптуватися до зовнішніх змін і водночас зберігати стратегічну сталість розвитку.

Щоб громада стала справді спроможною, недостатньо лише передачі повноважень від держави чи збільшення бюджетних надходжень. Необхідна цілісна система узгоджених дій на різних рівнях – від економічного та управлінського до соціально-

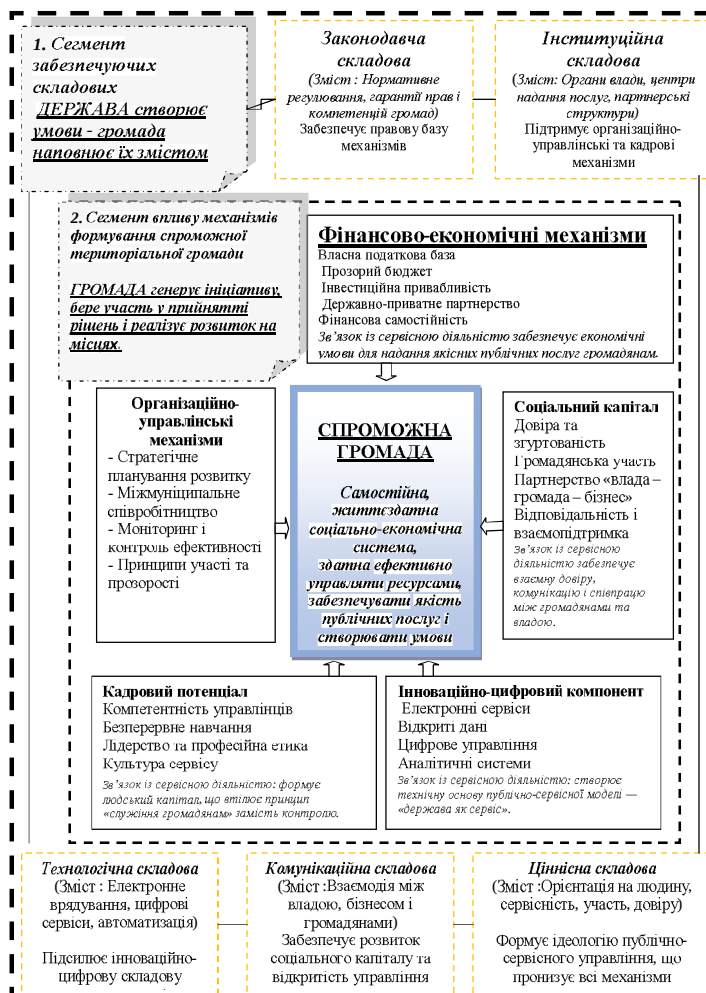
культурного. Така система має забезпечувати тісний взаємозв'язок між ресурсами, інституціями, людьми та цінностями, на яких ґрунтується місцеве самоврядування.

Механізми формування спроможної територіальної громади, що наведені на рис. 1. фінансово-економічні, організаційно-управлінські, кадрові, інноваційно-цифрові та соціальні – у своїй сукупності утворюють фундамент нової моделі публічного врядування, що відповідає європейським стандартам публічного управління. Вони забезпечують не лише економічну стійкість чи інституційну ефективність, а й створюють умови для реального партнерства між державою та громадою, заснованого на довірі, прозорості та взаємній відповідальності.

З огляду на наведені на рис. 1 механізми формування спроможної територіальної громади, слід зазначити, що особливе місце в цій системі посідає саме фінансово-бюджетна спроможність, оскільки вона виступає матеріальною основою реалізації організаційно-управлінських, кадрових, інноваційно-цифрових та соціальних перетворень. Саме достатній рівень фінансових ресурсів, ефективність їх мобілізації, розподілу та використання визначають можливість громади забезпечувати належне виконання власних і делегованих повноважень, підтримувати інституційну стійкість, впроваджувати інновації та гарантувати якісне надання публічних послуг. У цьому контексті фінансово-бюджетна спроможність доцільно розглядати не лише як окремий елемент загальної спроможності територіальної громади, а як базовий інтегруючий чинник, що значною мірою зумовлює результативність усієї системи публічного управління на місцевому рівні.

У науковому розумінні фінансово-бюджетна спроможність відображає не лише обсяг наявних доходів місцевого бюджету, а й рівень фінансової автономії громади, збалансованість бюджетної системи, ефективність управління видатками, спроможність реагувати на внутрішні та зовнішні ризики, а також здатність забезпечувати довгострокову соціально-економічну стабільність. Сутність цього поняття доцільно розглядати через сукупність таких складових: достатність доходної бази; бюджетна самостійність;

ефективність використання бюджетних коштів; фінансова стійкість в умовах кризових явищ; спроможність до стратегічного планування та розвитку.

Рис. 1. Механізми формування спроможної територіальної громади, що відповідають європейським стандартам публічного управління
 Джерело: складено автором

Пропонуємо фінансово-бюджетну спроможність територіальної громади розглядати як інтегральну, багатокомпонентну та динамічну характеристику її функціональної здатності забезпечувати формування, акумулювання, збалансований розподіл і результативне використання фінансових ресурсів на основі достатньої та стабільної дохідної бази, належного рівня бюджетної самостійності, фінансової стійкості до внутрішніх і зовнішніх дестабілізаційних чинників, а також спроможності до стратегічного планування, адаптивного управління й ресурсного забезпечення пріоритетів місцевого розвитку з метою якісного виконання власних і делегованих повноважень, надання якісних публічних послуг, підтримання соціально-економічної рівноваги та досягнення сталого розвитку території в умовах сучасних глобальних викликів і загроз.

Фінансово-бюджетна спроможність територіальної громади формується під впливом сукупності взаємопов'язаних елементів, які саме її визначають рівень її фінансової незалежності, стійкості та ефективності функціонування (Табл. 2).

Таблиця 2

Основні складові фінансово-бюджетної спроможності територіальної громади

Складова	Сутнісна характеристика	Основні прояви	Чинники впливу	Управлінське значення
Дохідна спроможність	Характеризує здатність громади формувати достатній обсяг власних і закріплених доходів для виконання покладених на неї повноважень.	Надходження від місцевих податків і зборів, частки загальнодержавних податків, неподаткових платежів, плати за землю, оренди комунального майна.	Рівень економічного розвитку території, стан підприємницької активності, чисельність населення, податкова база, ефективність адміністрування платежів.	Забезпечує фінансову основу функціонування громади, визначає її бюджетну автономію та можливість реалізовувати програми місцевого розвитку.

продовження таблиці 2

Видаткова спроможність	Відображає можливості громади забезпечувати належне фінансування власних і делегованих повноважень.	Фінансування освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, благоустрою, інфраструктури, культури та спорту.	Обсяг доходів бюджету, структура видатків, потреби населення, державні соціальні стандарти, рівень цін і тарифів.	Дає змогу оцінити реальну спроможність громади надавати якісні публічні послуги та підтримувати належний рівень життєзабезпечення населення.
Бюджетна самостійність	Визначає рівень незалежності органів місцевого самоврядування у формуванні, розподілі та використанні бюджетних ресурсів.	Самостійне визначення напрямів використання коштів, встановлення місцевих податків і зборів у межах законодавства, прийняття рішень щодо бюджетних пріоритетів.	Нормативно-правове регулювання, рівень децентралізації, структура міжбюджетних відносин, обсяг трансфертної залежності.	Є важливою передумовою ефективного місцевого самоврядування, оскільки підвищує гнучкість управлінських рішень і відповідальність органів влади перед громадою.
Фінансова стійкість	Характеризує здатність громади підтримувати стабільний фінансовий стан у коротко- та довгостроковій перспективі.	Збалансованість бюджету, відсутність критичного дефіциту, своєчасне виконання фінансових зобов'язань, наявність резервів.	Макроекономічна ситуація, воєнні ризики, інфляційні процеси, демографічні зміни, стабільність джерел доходів, ефективність фінансового планування.	Забезпечує безперервність функціонування громади в умовах криз, знижує ризики бюджетної дестабілізації та сприяє довгостроковому розвитку.

продовження таблиці 2

Інвестиційна спроможність	Полягає у здатності громади залучати додаткові фінансові ресурси для реалізації проєктів розвитку та модернізації інфраструктури.	Отримання грантів, інвестицій, кредитних ресурсів, участь у програмах міжнародної технічної допомоги, реалізація проєктів державно-приватного партнерства.	Інвестиційний клімат, якість стратегічного планування, наявність проєктного менеджменту, імідж громади, рівень інституційної підтримки.	Розширює фінансові можливості громади, сприяє оновленню інфраструктури, створенню робочих місць та зміцненню конкуренто-спроможності території.
Управлінська спроможність	Охоплює ефективність діяльності органів місцевого самоврядування щодо планування, виконання, моніторингу та контролю за використанням бюджетних коштів.	Якісне бюджетне планування, фінансовий контроль, аудит, цифровізація управління, підготовка управлінських рішень, прозорість бюджетного процесу.	Кваліфікація кадрів, рівень цифровізації, організаційна структура управління, інформаційно-аналітичне забезпечення, управлінська культура.	Визначає якість використання фінансових ресурсів, підвищує результативність бюджетної політики та забезпечує підзвітність органів місцевого самоврядування.

Джерело: складено автором

Отже, фінансово-бюджетна спроможність територіальної громади є складною багаторівневою характеристикою, яка інтегрує дохідні, видаткові, інституційні та управлінські аспекти її функціонування. Її зміст виявляється у здатності громади забезпечувати формування достатньої дохідної бази, раціональний розподіл бюджетних ресурсів, підтримання фінансової стійкості та реалізацію пріоритетних завдань місцевого розвитку.

У сукупності ці складові створюють підґрунтя для бюджетної самостійності громади, підвищення якості публічних послуг, ефективного виконання власних і делегованих повноважень, а також зміцнення її адаптивності до сучасних викликів і загроз.

Водночас рівень фінансово-бюджетної спроможності залежить не лише від обсягів наявних ресурсів, а й від ефективності публічного управління, якості стратегічного планування, прозорості бюджетного процесу та здатності органів місцевого самоврядування своєчасно реагувати на кризові зміни зовнішнього середовища. У цьому контексті фінансово-бюджетна спроможність постає визначальним чинником сталого розвитку територіальної громади, її економічної стабільності та соціальної безпеки.

Фінансово-бюджетна спроможність територіальної громади формується в умовах посилення глобальної нестабільності, що зумовлює необхідність урахування широкого спектра зовнішніх і внутрішніх викликів та загроз. Їхній вплив проявляється у трансформації дохідних джерел місцевих бюджетів, зростанні видаткового навантаження, підвищенні ризиків бюджетної незбалансованості та обмеженні можливостей стратегічного розвитку громади. У табл. 3. узагальнено основні прояви глобальних викликів і загроз на фінансово-бюджетну спроможність територіальної громади.

Таблиця 3

Вплив глобальних викликів і загроз на фінансово-бюджетну спроможність територіальної громади

Глобальні виклики і загрози	Сутність впливу	Наслідки для фінансово-бюджетної спроможності громади
Воєнні ризики	Порушують стабільність функціонування територій, спричиняють руйнування інфраструктури, скорочення економічної активності та зростання непередбачуваних витрат.	Зменшення податкових надходжень, зростання видатків на безпекові, соціальні та гуманітарні потреби, посилення трансфертної залежності, обмеження фінансування програм розвитку.

продовження таблиці 3

Економічна нестабільність	Супроводжується спадом виробництва, зниженням ділової активності, скороченням доходів підприємств і населення.	Звуження дохідної бази місцевих бюджетів, зниження фінансової автономії громади, ускладнення бюджетного планування та виконання зобов'язань.
Інфляція	Зумовлює зростання цін на товари, послуги, енергоносії та утримання бюджетної сфери.	Підвищення навантаження на видаткову частину бюджету, знецінення фінансових ресурсів, потреба в перегляді бюджетних пріоритетів.
Міграційні процеси	Виявляються у відтоку населення або збільшенні кількості внутрішньо переміщених осіб.	Скорочення трудового та податкового потенціалу, зростання навантаження на соціальну інфраструктуру, зміну структури бюджетних видатків.
Енергетичні виклики	Пов'язані з нестабільністю енергопостачання, зростанням тарифів і потребою в енергетичній модернізації.	Зростання витрат на утримання комунальних установ і об'єктів критичної інфраструктури, необхідність додаткового фінансування заходів енергоефективності.
Соціальні виклики	Зумовлені зростанням потреб населення у соціальній підтримці, медичних, освітніх та інших публічних послугах.	Розширення видаткових зобов'язань місцевого бюджету, посилення навантаження на систему соціального захисту та бюджетну сферу.
Демографічні виклики	Проявляються у старінні населення, депопуляції, скороченні економічно активної частини мешканців громади.	Зменшення дохідного потенціалу громади, скорочення платників податків, зростання потреб у соціальних видатках.
Екологічні виклики	Пов'язані з наслідками зміни клімату, забрудненням довкілля, техногенними ризиками та потребою у природоохоронних заходах.	Додаткові бюджетні витрати на екологічну безпеку, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій та відновлення територій.

продовження таблиці 3

Цифрова трансформація	Передбачає впровадження цифрових технологій у бюджетне управління, адміністрування послуг і комунікацію з громадянами.	З одного боку, підвищує ефективність і прозорість управління; з іншого — потребує додаткових витрат на цифрову інфраструктуру, кіберзахист і підготовку кадрів.
Глобалізація	Посилює взаємозалежність територій, конкуренцію за ресурси, інвестиції та людський капітал.	Необхідність підвищення конкурентоспроможності громади, пошуку нових джерел доходів, удосконалення фінансового управління та стратегічного планування.

Джерело: складено автором на основі [1; 3; 7; 8; 9; 10; 16; 19; 20]

Таким чином, систематизовані в табл.3 глобальні виклики і загрози засвідчують, що фінансово-бюджетна спроможність територіальної громади формується під впливом сукупності дестабілізаційних чинників, які охоплюють економічну, соціальну, демографічну, енергетичну, екологічну та цифрову сфери. Їх сукупна дія зумовлює трансформацію джерел формування місцевих бюджетів, підвищення потреби в додаткових видатках, зростання фінансових ризиків та ускладнення реалізації стратегічних пріоритетів розвитку громади. За цих умов особливого значення набувають адаптивність бюджетної політики, диверсифікація фінансових ресурсів, посилення стратегічного планування та підвищення ефективності управління місцевими фінансами.

Виявлені глобальні виклики і загрози не лише ускладнюють функціонування місцевих бюджетів, а й актуалізують потребу у пошуку дієвих інструментів зміцнення фінансово-бюджетної спроможності територіальних громад.

Відповідно, шляхи посилення фінансово-бюджетної спроможності територіальної громади доцільно пов'язувати з розширенням і диверсифікацією дохідної бази, удосконаленням бюджетного планування, підвищенням ефективності використання коштів, зміцненням фінансової стійкості, активізацією інвес-

тиційної діяльності, розвитком кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування, цифровізацією фінансового управління та розширенням партнерської взаємодії між владою, бізнесом і громадянськістю. Реалізація цих напрямів сприятиме зміцненню бюджетної самостійності громади, підвищенню якості публічних послуг та забезпеченню її сталого розвитку в умовах сучасних викликів і загроз (табл. 4).

Таблиця 4

Шляхи посилення фінансово-бюджетної спроможності територіальної громади

Напрямок посилення	Зміст заходів	Інструменти реалізації	Очікуваний результат
Розширення та диверсифікація дохідної бази	Збільшення власних доходів громади шляхом активізації економічної діяльності та зменшення залежності від трансфертів.	Стимулювання місцевого підприємництва, підтримка малого і середнього бізнесу, легалізація економічної діяльності, удосконалення адміністрування місцевих податків і зборів, ефективне управління комунальним майном і земельними ресурсами.	Зростання дохідної бази місцевого бюджету, підвищення бюджетної самостійності та фінансової автономії громади.
Удосконалення бюджетного планування та підвищення ефективності використання коштів	Забезпечення раціонального розподілу бюджетних ресурсів відповідно до стратегічних пріоритетів розвитку громади.	Середньострокове бюджетне планування, програмно-цільовий підхід, моніторинг результативності бюджетних програм, внутрішній фінансовий контроль, аудит.	Підвищення результативності бюджетної політики, збалансованість доходів і видатків, ефективніше використання ресурсів.

продовження таблиці 4

Підвищення бюджетної самостійності та фінансової стійкості	Посилення здатності громади функціонувати стабільно в умовах зовнішніх і внутрішніх ризиків.	Формування фінансових резервів, мінімізація необґрунтованих видатків, оптимізація мережі бюджетних установ, зниження трансфертної залежності, антикризові механізми реагування.	Зміцнення фінансової стійкості, безперервність надання публічних послуг, стабільність місцевого розвитку.
Активізація інвестиційної діяльності громади	Розширення фінансових можливостей громади через залучення зовнішніх ресурсів для розвитку.	Інвестиції, гранти, міжнародна технічна допомога, державно-приватне партнерство, розвиток проєктного менеджменту, підготовка інвестиційних пропозицій, формування позитивного іміджу громади.	Реалізація інфраструктурних проєктів, модернізація комунальної сфери, підвищення конкурентоспроможності території.
Посилення управлінської та кадрової спроможності	Підвищення якості бюджетного менеджменту через розвиток професійного потенціалу органів місцевого самоврядування.	Підвищення кваліфікації посадових осіб, розвиток аналітичного забезпечення, удосконалення організаційної структури управління, впровадження сучасних управлінських практик.	Зростання якості управлінських рішень, підвищення ефективності фінансової політики громади.
Цифровізація управління місцевими фінансами	Використання цифрових технологій для підвищення прозорості, підзвітності та оперативності бюджетного управління.	Цифрові платформи, автоматизовані системи бюджетного обліку, електронні сервіси, відкриті дані, інструменти електронної демократії.	Оптимізація використання ресурсів, оперативний моніторинг фінансових показників, своєчасне прийняття управлінських рішень.

продовження таблиці 4

Розвиток партнерської взаємодії між владою, бізнесом і громадськістю	Формування соціальної основи фінансової стійкості громади через співпрацю всіх суб'єктів місцевого розвитку.	Залучення мешканців до формування бюджетних пріоритетів, розвиток механізмів участі, підтримка локальних ініціатив, посилення комунікації між владою, бізнесом і громадськістю.	Підвищення довіри до органів влади, ефективніше використання бюджетних ресурсів, зміцнення інституційної спроможності громади.

Джерело: складено автором

Отже, посилення фінансово-бюджетної спроможності територіальної громади потребує комплексного поєднання фінансово-економічних, управлінських, інституційних, кадрових, інвестиційних і цифрових інструментів, які у своїй сукупності формують цілісну основу ефективного місцевого розвитку. Реалізація наведених у таблиці напрямів дає змогу не лише зміцнити дохідну базу громади, підвищити рівень її бюджетної самостійності та забезпечити фінансову стійкість, а й істотно поліпшити якість бюджетного менеджменту, результативність управлінських рішень і адаптивність місцевої влади до змін зовнішнього середовища. У цьому контексті особливого значення набувають здатність органів місцевого самоврядування поєднувати стратегічне планування з поточним фінансовим управлінням, своєчасно реагувати на ризики та раціонально використовувати наявні й залучені ресурси.

Водночас зміцнення фінансово-бюджетної спроможності слід розглядати не лише як інструмент забезпечення стабільного функціонування місцевого бюджету, а і як ключову передумову підвищення якості публічних послуг, розвитку інфраструктури, активізації інвестиційної діяльності та зростання довіри громадян до органів влади. Саме комплексне впровадження зазначених напрямів створює належні організаційні, ресурсні та інституційні передумови для сталого місцевого розвитку, підвищення конкурентоспроможності території та зміцнення соціально-

економічної безпеки громади в умовах сучасних глобальних викликів і загроз.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що фінансово-бюджетна спроможність територіальної громади посідає ключове місце в системі публічного управління, оскільки є основою виконання повноважень органів місцевого самоврядування, надання публічних послуг і забезпечення сталого місцевого розвитку. Доведено, що вона є інтегральною характеристикою, яка охоплює достатність дохідної бази, бюджетну самостійність, ефективність використання коштів, фінансову стійкість і спроможність до стратегічного планування, а також позиціонується як визначальний індикатор життєздатності громади, самостійності та здатності до сталого розвитку в умовах сучасної нестабільності. Її зміцнення має розглядатися як один із пріоритетних напрямів удосконалення системи публічного управління на місцевому рівні, що передбачає підвищення якості стратегічного планування, ефективності бюджетного менеджменту, прозорості фінансових процесів, розвитку інституційної спроможності органів місцевого самоврядування та активізації партнерської взаємодії між владою, бізнесом і громадськістю.

ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНА СПРОМОЖНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ

У статті досліджено фінансово-бюджетну спроможність територіальної громади як ключову умову ефективного публічного управління в умовах сучасних глобальних викликів і загроз. Обґрунтовано, що фінансово-бюджетна спроможність посідає визначальне місце в системі місцевого самоврядування, оскільки виступає ресурсною основою реалізації власних і делегованих повноважень, забезпечення якісних публічних послуг, підтримання бюджетної стійкості та досягнення цілей сталого місцевого розвитку. Здійснено аналіз наукових підходів до трактування

спроможності територіальної громади, узагальнено нормативно-правові засади її формування та визначено місце фінансово-бюджетної складової у структурі загальної спроможності громади. Уточнено зміст поняття фінансово-бюджетної спроможності територіальної громади як інтегральної, багатокомпонентної та динамічної характеристики її здатності формувати, акумулювати, розподіляти й ефективно використовувати фінансові ресурси на основі достатньої та стабільної дохідної бази, бюджетної самостійності, фінансової стійкості, стратегічного планування та адаптивного управління. Визначено основні складові фінансово-бюджетної спроможності, зокрема дохідну, видаткову, інвестиційну та управлінську спроможність, а також бюджетну самостійність і фінансову стійкість. Доведено, що на формування фінансово-бюджетної спроможності суттєво впливають воєнні ризики, економічна нестабільність, інфляція, міграційні процеси, енергетичні, демографічні, екологічні та цифрові виклики, які зумовлюють трансформацію дохідної бази місцевих бюджетів, зростання видаткового навантаження та підвищення фінансових ризиків. Обґрунтовано, що посилення фінансово-бюджетної спроможності територіальних громад потребує комплексного поєднання фінансово-економічних, організаційно-управлінських, кадрових, інноваційно-цифрових та партнерських інструментів. До пріоритетних напрямів віднесено розширення і диверсифікацію дохідної бази, удосконалення бюджетного планування, підвищення ефективності використання бюджетних коштів, зміцнення фінансової стійкості, активізацію інвестиційної діяльності, розвиток кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування, цифровізацію фінансового управління та розширення взаємодії між владою, бізнесом і громадянськістю. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання для вдосконалення місцевої бюджетної політики, підвищення результативності публічного управління та зміцнення соціально-економічної безпеки територіальних громад.

Ключові слова: публічне управління, децентралізація, євроінтеграція, регіональна політика, територіальні громади, спроможність громади, сталий розвиток, фінансово-бюджетна

спроможність, доходи громади, видатки громади, податкові надходження, місцеве самоврядування, органи місцевого самоврядування, загрози, ризики.

Author Contributions: Conceptualization, Ya.Zh.; Writing – original draft, Ya.Zh.; Writing – review & editing, Ya.Zh.. Author has read and agreed to the published version of the manuscript.

Funding: This research received no external funding.

Institutional Review Board Statement: Not applicable as study did not include human subjects.

Informed Consent Statement: Not applicable.

Data Availability Statement: Data is contained within the article.

Conflicts of Interest: The author declares no conflict of interest.

References

1. Antonova, L., Ivashova, L., & Antonov, A. (2023). Problemy detsentralizatsii ta rozvytku terytorialnykh hromad v Ukraini: sotsialni aspekty [Problems of decentralization and development of territorial communities in Ukraine: social aspects]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, 17, (pp. 87-95). Retrieved from: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.17.87> [in Ukrainian].
2. Antonova, L.V., Zhovnirchuk, Ya.F., & Shtyrov, O.M. (2024). Modernizatsiia publichnoho upravlinnia yak nevidiemna heneruiucha komponenta vidbudovy ta rozvytku miskoi infrastruktury [Modernization of public administration as an integral generating component of the reconstruction and development of urban infrastructure]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, 14, (pp. 201-208). Retrieved from: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.14.201> [in Ukrainian].
3. Baranovskyi, M.O. (2023). Spromozhnist terytorialnykh hromad Ukrainy: pidkhody do otsinky, rehionalni vidminnosti, typizatsiia [Capacity of territorial communities of Ukraine: approaches to assessment, regional differences, typification]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu: Heohrafiia – Scientific Bulletin of Chernivtsi University: Geography*, 845, (pp. 77-87). Retrieved from: <https://doi.org/10.31861/geo.2023.845.77-87> [in Ukrainian].
4. Bobrovska, O., & Bondarenko, D. (2021). Publichne upravlinnia ekonomichnym rozvytkom rehioniv: haluzevyi aspekt [Public management

of economic development of regions: sectoral aspect]. *Aspekty publichnoho upravlinnia – Aspects of public management*, 9(3), (pp. 22-35). Retrieved from: <https://doi.org/10.15421/152125> [in Ukrainian].

5. Boryslavska, O.M., Zaiets, A.P., Ilnytskyi, O.V., Kuibida, V.S., & Maidanyk, R.A. (2024). *Hromada yak yurydychna osoba publichnoho prava: Ukraina v konteksti yevropeiskoho i svitovoho dosvidu [Community as a legal entity of public law: Ukraine in the context of European and world experience]*. Kyiv: TsPPR TOV «Franko PAK». Retrieved from: <https://doi.org/10.70362/mono1> [in Ukrainian].

6. Honcharuk, N., & Cherednychenko, A. (2022). Modernizatsiia publichnoho upravlinnia v Ukraini v umovakh viiny ta v postvoiennyi period u konteksti yevropeyskykh tsinnosti [Modernization of public administration in Ukraine in wartime and post-war periods in the context of European values]. *Aspekty publichnoho upravlinnia – Aspects of public administration*, 10(6), (pp. 46-54). Retrieved from: <https://doi.org/10.15421/152243> [in Ukrainian].

7. Zhovnirchuk, Ya.F., & Tyhov, O.O. (2024). Mekhanizmy zabezpechennia staloho rozvytku rehioniv Ukrainy ta posylennia spromozhnosti terytorialnykh hromad [Mechanisms for ensuring sustainable development of regions of Ukraine and strengthening the capacity of territorial communities]. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok – Public administration and regional development*, 23, (pp. 266-288). Retrieved from: <https://doi.org/10.34132/pard2024.23.14> [in Ukrainian].

8. Heiets, V.M., & Hrytsenko, A.A. (Ed.). (2022). *Zahalnyi mekhanizm ta chynnyky stabilizatsii sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy [General mechanism and factors of stabilization of socio-economic development of Ukraine]*. Kyiv: NAN Ukrainy, DU «Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy». Retrieved from: <https://nvd-nanu.org.ua/zagalnyj-mekhanizm-ta-chynnyky-stabilizaciyi-soczialno-ekonomichnogo-rozvytku-ukrayiny/> [in Ukrainian].

9. Maliborskyi, P. (2023). Finansovo-biudzhetna spromozhnist terytorialnykh hromad [Financial and budgetary capacity of territorial communities]. *Publichne upravlinnia: kontseptsii, paradyhma, rozvytok, udoskonalennia – Public administration: concepts, paradigm, development, improvement*, 6, (pp. 131-140). Retrieved from: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2023-6-131-140> [in Ukrainian].

10. Melnyk, L.A. (2020). Teoretychni zasady formuvannia spromozhnosti terytorialnykh hromad v Ukraini [Theoretical principles of forming the capacity of territorial communities in Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia*

ta rozvytok – State administration: improvement and development, 9. Retrieved from: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.9.54> [in Ukrainian].

11. Nikolenko, H. (2025). Rol finansovoi spromozhnosti u zabezpechenni konkurentospromozhnosti terytorialnykh hromad prychnomorskoho ekonomichnoho raionu v umovakh viiny [The role of financial capacity in ensuring the competitiveness of territorial communities of the Black Sea economic region in wartime]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable development of the economy*, 54, (pp. 477-481). Retrieved from: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-54-71> [in Ukrainian].

12. Omelchuk, O.I. (2020). Metodolohichni aspekty otsiniuvannya finansovoi spromozhnosti obiednanykh terytorialnykh hromad v Ukraini [Methodological aspects of assessing the financial capacity of united territorial communities in Ukraine]. *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannya. Sektsiia «Rehionalne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannya» – Public administration and customs administration. Section «Regional administration and local self-government»*, 4(27), (pp. 107-113). Retrieved from: <https://doi.org/10.32836/2310-9653-2020-4.17> [in Ukrainian].

13. Ostapenko, P. (2021). Kryterii spromozhnosti hromady: dosvid Ukrainy [Criteria of a capable community: experience of Ukraine]. *decentralization.gov.ua*. Retrieved from: <https://decentralization.gov.ua/news/13922> [in Ukrainian].

14. Pitiulych, M.M., Hotra, V.V., Chubar, O.H., & Poberezhnyk, H.V. (2023). Faktory pidvyshchennia finansovoi spromozhnosti ta rozvytku terytorialnykh hromad v umovakh suchasnykh vyklykiv [Factors for increasing the financial capacity and development of territorial communities in the face of modern challenges]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky – Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, (Vol. 8), 2, (pp. 341-346). Retrieved from: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-49> [in Ukrainian].

15. Prikhno, I., & Prodanova, L. (2022). Metodychni pidkhody do otsinky rivnia finansovoi spromozhnosti terytorialnykh hromad [Methodological approaches to assessing the level of financial capacity of territorial communities]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of Khmelnytsky National University*, 6, (pp. 7-14). Retrieved from: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(1\)-1](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(1)-1) [in Ukrainian].

16. Sydorak, R.B. (2025). Osoblyvosti proiektnoi diialnosti terytorialnykh hromad: kliuchovi problemy ta shliakhy yikh vyrishennia [Peculiarities of project activities of territorial communities: key problems and ways to solve them]. *Naukovi perspektyvy – Scientific perspectives*, 4(58), (pp. 401-412).

Retrieved from: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-4\(58\)-401-412](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-4(58)-401-412) [in Ukrainian].

17. Storchai, N.M., Symonenko, L.I., & Dovzhenko, V.A. (2020). Finansova spromozhnist biudzhativ obiednanykh terytorialnykh hromad v umovakh realizatsii administratyvno-terytorialnoi reformy [Financial capacity of budgets of united territorial communities in the context of the implementation of administrative-territorial reform]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, 2, (pp. 104-109). Retrieved from: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.2.104> [in Ukrainian].

18. Titov, D.V. (2022). Reforma detsentralizatsii v Ukraini: dosiahnennia ta problemy podalshoi realizatsii [Decentralization reform in Ukraine: achievements and problems of further implementation]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka». Seriya: «Ekonomiczni nauky» – International scientific journal «Internauka». Series: «Economic Sciences»*, 1(57), (pp. 74-80). Retrieved from: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2022-1> [in Ukrainian].

19. Zhovnirchuk, Y., Chernov, S., Larina, N., Lukashuk, M., & Antonova, L. (2023). Strategic planning for the sustainable development of territorial communities. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, (Vol. 18), 7, (pp. 2097-2105). Retrieved from: <https://www.iieta.org/journals/ijstdp/paper/10.18280/ijstdp.180712>. DOI: <https://doi.org/10.18280/ijstdp.180712> (Scopus) [in English].

20. Dragomyretska, N., Palagnyuk, Yu., Andriyash, V., Matvieienko, I., & Samofalov, D. (2022). The Introduction of Modern Technologies in Public Administration in the Context of Globalization. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, (Vol. 22), 2, (pp. 334-340). Retrieved from: http://paper.ijcsns.org/07_book/202202/20220242.pdf. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.2.42> (Web of Science) [in English].

21. Andriiash, V., Bahmet, M., Shtyrov, O. (2018). Politolohichni aspekty publichnoho upravlinnia ta administruvannia v umovakh zdiisnennia detsentralizatsii vlady ta yevrointehratsii v Ukraini :Praktykum dlia studentiv Instytutu derzh. upravlinnia (za kredytno-modulnoiui systemoiu) [Political science aspects of public management and administration in the context of decentralization of power and European integration in Ukraine: Workshop for students of the Institute of Public Administration (credit-module system)]. *Mykolaiv : Vyd-vo ChNU im. Petra Mohyly*, (P. 148). [in Ukrainian].

Відомості про автора / Information about the Author

Ярослав Жовнірчик, д-р наук з держ. упр., професор, в.о. завідувача відділу проблем державного управління та адміністративного права, Інститут держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України, м. Київ, Україна. E-mail: ya.zhovnirchyk@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-1378-9923>.

Yaroslav Zhovnirchyk, Doctor of Public Administration, Professor, Acting Head of the Department of Public Administration and Administrative Law, V. M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine. E-mail: ya.zhovnirchyk@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0000-0002-1378-9923>.

Zhovnirchyk, Ya. (2026). The financial and budgetary capacity of local authorities as an object of public administration in the context of global challenges and threats. *Public Administration and Regional Development*, 31, 374-402. <https://doi.org/10.34132/pard2026.31.16>